

KRACHTLIJN 4

WATERSCHAARSTE BEPERKEN EN DE GEVOLGEN VAN DROOGTE TOT EEN MINIMUM BEPERKEN

Om het risico op waterschaarste en de gevolgen van droogte zo veel mogelijk te beperken, kiezen we voor duurzame oplossingen die aansluiten bij het watersysteem. Dit gebeurt - net als bij overstromingen - volgens de principes van de meerlaagse waterveiligheid waarbij we inzetten op protectieve, preventieve en paraatheidsverhogende maatregelen die de watervraag en het wateraanbod in evenwicht houden. Het verminderen van het risico op watertekort is een gedeelde verantwoordelijkheid van overheden, sectoren en burgers.

Het beleid voor de aanpak van de waterschaarste en droogte richt zich op de doelstellingen van de kaderrichtlijn Water en op het beperken van schade door waterschaarste en droogte.

Voor een goede watertoestand moeten ook de kwantitatieve aspecten van het grond- en oppervlaktewater op orde zijn. De stroomgebiedbeheerplannen geven aan dat 8 van de 42 grondwaterlichamen zich in een ontoereikende kwantitatieve toestand bevinden door het onevenwicht tussen het oppompen en de aanvulling. En uit oppervlaktewater worden grote hoeveelheden water onttrokken voor drinkwaterproductie, industrie of landbouw.

De maatschappelijke, economische en ecologische gevolgen van droogte kunnen aanzienlijk zijn. Daarenboven is Vlaanderen uitermate kwetsbaar voor waterschaarste. Binnen Europa heeft Vlaanderen namelijk één van de laagste waterbeschikbaarheden per inwoner. Dit komt door een combinatie van een hoge bevolkingsdichtheid en een relatief beperkte hoeveelheid van oppervlakte- en grondwater. Klimaatverandering kan dit fragiele evenwicht uit balans brengen. Klimaatscenario's voorspellen immers voor zomers minder regen (maar anderzijds wel met hevigere buien) en meer verdamping. Onvoldoende rationeel omgaan met het beschikbare water kan de gevolgen van een droogte nog versterken.

De verhouding tussen de vraag naar water en het aanbod aan water is niet in evenwicht.

Hoewel niemand kan voorspellen wat de komende zomers zullen brengen, is wel geweten dat de kans op extreme droogte verder fors kan toenemen. Zo kenden we het voorbije decennium in Vlaanderen vier jaren met (extreme) droogte: 2011, 2017, 2018 en 2019.

Deze inzichten maken dat een bescherming van de natuurlijke watervoorraden, een spaarzaam en circulair watergebruik en een verdere inzet op droogterisicobeheer meer dan ooit aan de orde is. Om bij een droogte het nodige overleg en de afstemming tussen maatregelen beter te garanderen, is in juni 2017 de CIW aangesteld als droogtecoördinator en in juni 2018 de Vlaamse Droogtecommissie geïnstalleerd.

Bij extreme droogte moeten we ook kunnen beschikken over voorrangregels voor waterverbruik en moet o.a. de drinkwatervoorziening te allen tijde verzekerd kunnen blijven

(zie ook [Waterbeheerkwesties](#))

doelstelling 1

DE EFFECTEN VAN KLIMAATVERANDERING OPVANGEN

Een degelijke voorbereiding op klimaatverandering en de verwachte toename van droogte en ernstige watertekorten vraagt een **planmatige aanpak**. Daarom zullen we in de stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027 een Vlaams waterschaarste- en droogterisicobeheerplan integreren.

Met een doorkijk tot 2100 en een analyse van de regio- en sectorspecifieke waterschaarste- en droogterisico's en van de toekomstige watervragen willen we een beter **inzicht krijgen in wat mogelijk** en nodig is om de **gevolgen** van droogte voor mens en natuur **aanvaardbaar** te houden.

Daarbij zetten we in op innovatie en **onderzoeken** we hoe **landbouwteelten en -technieken, scheepvaartpraktijken enz.** aangepast kunnen worden om beter voorbereid te zijn op periodes van langdurige droogte. Waterconservering realiseren we met een aangepast peilbeheer of andere maatregelen (vb. ifv het tegengaan van degradatie van veengronden). En we zetten sterker in op een herstel van de bodemkwaliteit en een verbeterde infiltratie (➔ [krachtlijn 3](#)-doelstelling 1) om de **waterbeschikbaarheid** in de **bodem** (bodemvochtreserve, capillaire nalevering,...) te **vergroten** en de **grondwatervoorraden aan te vullen**. En we onderzoeken of en welke structurele maatregelen nodig zijn om de waterbeschikbaarheid in Vlaanderen te verhogen.

doelstelling 2

SPAARZAAM WATERGEBRUIK STIMULEREN

Ondanks het verminderde totale waterverbruik blijft de druk op de oppervlakte- en grondwatervoorraden hoog.

Sensibilisering en communicatie over het spaarzaam omgaan met water **blijven dus nodig**. We lanceren communicatiecampagnes bij alle betrokken actoren (burgers, bedrijven...) om het bewustzijn te verhogen over de waterschaarste- en droogterisico's, de eigen verantwoordelijkheid en de mogelijkheden om actie te ondernemen. We bekijken ook hoe we nog meer waterscans kunnen laten uitvoeren bij kwetsbare doelgroepen.

We maken van het **circulair denken** een **volwaardig onderdeel van het waterbeleid** en **stimuleren initiatieven** op woning- en bedrijfsniveau, maar ook op het niveau van wijken

'stelling uit het participatietraject'

In het kader van de droogteproblematiek en van circulaire economie is het nodig om nieuwe en creatieve synergieën binnen Vlaanderen verder en actief te onderzoeken. Zo kan (gezuiverd) afvalwater van één of meerdere watergebruikers als een waterbron gebruikt worden door andere watergebruikers (grijswatercircuits).

Men ziet nog veel potentieel in het zuiniger omgaan met water, ook bij de industrie en bedrijven die een grootverbruiker van water zijn. Men gaat ervan uit dat een stimulerend beleid vanuit de overheid dit potentieel kan helpen aanboren. Ook technologie kan worden ingeschakeld om het watergebruik te beperken.

of industriezones. We onderzoeken hoe we sectoren beter kunnen begeleiden naar een spaarzaam watergebruik. Het toelaten van proefprojecten of het voorzien van gepaste regelgeving of regelluwe zones om innovatieve oplossingen te verkennen, behoren tot de mogelijkheden. De bescherming van de volksgezondheid en het milieu vormen hierbij harde randvoorwaarden. We werken in dit kader een passend toepassingskader uit voor het hergebruik van water en voor het circulair water waarbij risico's voor volksgezondheid en milieu worden vermeden of ondervangen.

“

Grijswater als alternatieve waterbron implementeren

Innovatie en onderzoek inzake spaarzaam watergebruik blijven we **verder aanmoedigen**. En we verspreiden mee die kennis, o.a. via de best beschikbare technieken (BBT's) voor specifieke toepassingen. We zorgen ervoor dat het landgebruik zoveel mogelijk rekening houdt met de waterbeschikbaarheid (bijvoorbeeld via aangepaste teelten of precisielandbouw o.b.v. innovatieve technieken). Maar ook de verdere ontwikkeling van technieken voor een zuinig waterverbruik bij andere sectoren (industrie, scheepvaart, huishoudens...) stimuleren we.

We **evalueren** en **optimaliseren** het **vergunningenbeleid**. In uitvoering van de wet op de onbevaarbare waterlopen worden voor de onttrekking van water uit onbevaarbare waterlopen nadere regels ingevoerd. Voor kleinere onttrekkingen volstaat een melding. Dit maakt het ook mogelijk om een beter beeld te krijgen van de hoeveelheden die onttrokken worden aan het oppervlaktewatersysteem. Het vergunningenbeleid van grondwateronttrekkingen sturen we gebiedsspecifiek bij (o.m. via het afbakenen van de actie- en waakgebieden grondwater) en ook de richtlijnen voor drainage en bemalingen en de erkenning van boorbedrijven nemen we onder de loep. We gaan na of lokale besturen hun verantwoordelijkheid opnemen als vergunningverlenende instantie.

De **prijzetting** voor grondwater, drinkwater en oppervlaktewater **lichten we door** en **passen we** waar nodig **aan** om het gewenste hefboomeffect te creëren.

Tot slot voorzien we ook een **evaluatie en optimalisatie** van de **handhaving** als sluitstuk van het beleid. We kijken onder andere naar de voorwaarden opgenomen in de omgevingsvergunning en hoe en door wie de controle, het opsporen van illegale winningen, enz. het best kan worden aangepakt. Een goede coördinatie en uitwisseling van expertise tussen de toezichthouders zien we als belangrijke elementen van een efficiënte handhaving

'stelling uit het participatietraject'

Het behoud en de uitbreiding van de natuurlijke infiltratiecapaciteit van het landschap moet volgens de principes van 'vasthouden, bergen en afvoeren' gebeuren. De praktische uitwerking van dit principe gebeurt bij voorkeur met projecten op maat van het gebied in kwestie.

DE WATERBESCHIKBAARHEID VERHOGEN

De waterbeschikbaarheid hangt niet enkel af van de hoeveelheid neerslag, maar ook van de mate waarin de neerslag in de bodem wordt opgenomen. We **behouden** en **herstellen de natuurlijke infiltratie van hemelwater** in de bodem. We zorgen ervoor dat er tegen ten laatste 2050 geen netto verharding meer bijkomt in Vlaanderen. De verhardingsgraad in de bestemmingen landbouw, natuur en bos is tegen 2050 minstens met 1/5 teruggedrongen ten opzichte van 2015. We blijven de stedenbouwkundige hemelwaterverordening op nieuwbouw en verbouwingen toepassen en handhaven. Lokale overheden stimuleren we om een hemelwaterplan op te maken (➔ [krachtlijn 3-doelstelling 3](#)) en zo een lokale visie uit te werken voor de aanpak van wateroverlast, een verbeterde infiltratie van hemelwater in de bodem, meer grootschalige opvang en het actief gebruik van hemelwater op bedrijventerreinen en in woonkernen. Waar mogelijk prefereren en

stimuleren we de inzet van maatregelen die overstromingen en waterschaarste gelijktijdig aanpakken (➔ [krachtlijn 3](#)-doelstelling 4). Voorbeelden zijn het herstel van wetlands, infiltratiegrachten, wadi's op openbaar en privé terrein, groendaken, ontharding van publieke en private ruimten, erosiebestrijdingsmaatregelen, enz. Ook door doelgericht en efficiënt in te zetten op een aangepast peilbeheer van grachten kunnen we meer water infiltreren.

De aanleg van (collectieve) spaarbekkens stimuleren

Daarnaast **onderzoeken** we of de **aanleg van (collectieve) spaarbekkens voor diverse toepassingen** (gebruik in de landbouw, openbare watervoorziening, tweedecircuitwater enz.) noodzakelijk is en zodanig kan worden opgezet dat hierdoor de watervraag niet verhoogt. We evalueren hierbij ook de meerwaarde van de inzet van nieuwe technologieën om de beschikbaarheid van grondwater te verhogen (bv. aquifer storage/aquifer recharge).

We bekijken de mogelijkheden om het gezuiverde

rioolwater onder specifieke voorwaarden te gebruiken als irrigatiewater. Overleg met de verschillende stakeholders is hierbij cruciaal (► [doelstelling 2](#)).

In de **kustpolders** nemen we initiatieven om **verzilting tegen te gaan**. Om de zoete grondwatervoorraden in de polders te verhogen, testen we nieuwe technieken uit, bv. de stockage van zoetwater in de ondergrond of de ontzilting van brakwater.

Zeer lage afvoeren van zoetwater hebben ook een invloed op het ecologisch functioneren van de Schelde en de toenemende verzilting van de Antwerpse havendokken die hierop aansluiten. We houden hier rekening mee door het water zo optimaal mogelijk te verdelen.

We onderbouwen en **bepalen voor elk oppervlaktewaterlichaam concrete milieukwantiteitsdoelstellingen**.

'stelling uit het participatietraject'

Een beslissingskader voor het prioriteren van watergebruiken bij droogte en waterschaarste dringt zich op. Voorop staat de beschikbaarheid van drinkwater voor mens en dier. Voor andere afwegingen is er nood aan een kader, dat gebiedsgericht toegepast wordt. Het moet een rechtvaardig systeem zijn dat zorgt voor een maatschappelijk optimale verdeling van het water over de verschillende sectoren (en de natuur).

De aspecten die een hinderpaal vormen voor het behalen van een ecologisch minimumdebiet en -peil (ikv e-flows) in de waterlopen worden verder onderzocht. Om de milieukwantiteitsdoelstellingen te allen tijde te bereiken maken we de waterlopen robuuster door in te zetten op inrichtings- en herstelmaatregelen.

doelstelling 4

WATER ZO OPTIMAAL MOGELIJK VERDELEN OM DE SCHADE TE BEPERKEN

Op momenten van droogte worden onze watervoorraden extra aangesproken wat aanleiding kan geven tot waterschaarste. Het is dan belangrijk en noodzakelijk om het watergebruik te kunnen beperken en prioriteren.

Het draaiboek **crisisbeheer bij droogte** verfijnen we en we werken adequate responsystemen uit. Mogelijke (crisis)maatregelen worden verder uitgewerkt en we optimaliseren de handhaving in crisissituaties.

Om tot deze prioritering te komen, stellen we **afwegingskaders op** waarmee het water optimaal kan verdeeld worden en de schade voor alle sectoren beperkt kan worden gehouden. Omwille

“

**Opstellen van
afwegingskaders voor
watergebruik**

van het ontbreken van voldoende kwantitatieve gegevens (o.a. schade), zullen deze afwegingskaders in de eerste plaats gebaseerd zijn op een eerder kwalitatieve afweging. We zullen de komende jaren werk maken van het opvullen van de kennishiaten om uiteindelijk te komen tot kwantitatieve gedragen afwegingskaders met een gebiedsgerichte doorvertaling.

We versterken ook de **crisiscoördinatie** en de **crisiscommunicatie** bij droogte en waterschaarste.

Indien nodig **herzien** we de **watervedelingsafspraken** met Nederland voor het kanaal Gent-Terneuzen en de Maas. En we maken afspraken met Wallonië en Frankrijk over de watervedeling richting Leie en Schelde.

doelstelling 5

DUURZAME DRINKWATERVOORZIENING GARANDEREN

Drinkwater is een basisrecht voor elke burger, ongeacht zijn inkomen.

We **garanderen** de **permanente toegang tot veilig en gezond drinkwater**, maar benadrukken daarbij de kostbaarheid van ons drinkwater en blijven aansporen tot een duurzaam gebruik ervan, o.m. via de uitrol van slimme watermeters en de inzet van waterscans.

We **evalueren** de impact van klimaatverandering en droogte op wijzigingen in de watervraag en de beschikbaarheid van de ruwwaterbronnen, bewaken een duurzaam gebruik van de zoetwaterbronnen door de watermaatschappijen en werken aan een strategisch plan voor de waterbevoorrading (met aandacht voor verhoogd gebruik alternatieve waterbronnen, strategische grondwatervoorraden, ...).

De beschikbare **kwalitatief hoogwaardige zoetwaterbronnen worden prioritair aangewend en beschermd in functie van de drinkwatervoorziening**. Diepe afgesloten waterlagen duiden we aan als strategische zoetwaterreserve en beschermen we tegen milieudrukken (kwaliteit en kwantiteit). We werken hiervoor een nieuw beschermingskader uit voor het oppervlaktewater en grondwater dat gebruikt wordt voor drinkwatervoorziening of een strategische reserve vormt voor de toekomstige watervoorziening (➔ [krachtlijn 1](#)-doelstelling 6).